

terim se je po Avstrijskem dovolilo krožiti, se vsled žrebanj neprestano zmanjšujejo, tako da se tudi s tega stališča izvestno ne more „govoriti“ o kakem prepravljenju semnja. Z višjim obdačenjem majhnim srečk se namerja ovirati njihno prodajo na „male“ ljudi. Ker se pa srečke ne nahajajo niti v rokah špekulacije niti v posesti trgovcev z vrednostnimi papirji, ampak ravno v rokah „malih“ ljudi, se z višjim davkom obteže ravno oni prebivalski krogi, ki morejo to najmanj prenesti.

Nj. ekselencija gospod finančni minister je v visoki poslanski zbornici poudarjal v svojem govoru dne 3. decembra 1896, da ima jako velik del avstrijskega prebivalstva papirje „najmanjši“ mož, je pridedjal, pride v položaj, da si kupi kako majhno srečko ali kakšno rento in ko je eden poslanecv izrekel dvom, sklical se na oficijelne izkaze davka na prodajo srečk iz katerih je to razvidno.

Male srečke nominalne vrednosti 2 ali 5 gld. so po takšnem davku tako zadete da se more to imenovati naravnost grozovito. Najrevnejšemu hranjevalcu nalagajo do 25 % segajoč davek, ker niso zadovoljni z načinom, kako hoče naložiti svoj denar.

Ravno najrevnejši hranjevalec se z novim davkom najkrutejše obteži. Marsikdo teh ljudij, ki si je pridobil srečko ob času, ko se je izdala, bo občutil ta davek tem silnejše, ker ne bo dobro razumel, zakaj da se ga je svoj čas vzpodbujalo, da naj si kupi srečke, ki so se ali v prospeh kakega dobrodelnega namena ali pa v preskrbitev kapitala za komunalne ali sploh javne namene izdale in zakaj da se ga hoče sedaj kaznovati s tem visokim davkom.

Kdaj prodaja mali hranjevalec srečko? Vendar le v skrajni sili, da zadosti nujni potrebi svojega gospodarstva. Vsled nove postave ima pri svoji prihranitvi bistveno izgubo. Imel ne bo samo plačevati davčnega postavka, ampak dovoliti bo moral še nadalje znižanje njene vrednosti, ker bo trgovec z vrednostnimi papirji z ozirom na zmanjšano prodajno zmožnost in na zmanjšano mogočnost, da bi v zasebnem prometu tako brž zopet našel kupčevalca, zaračunal in moral zaračunati tudi kvoto onega davka, ki ga mora plačati na borzi morebiti edino mogoči prodaji. Da se mora ravno vsled majhne prodajne in specialne zmožnosti tudi tržna srečkina cena znižati, je jako verjetno, in tudi ta izguba zadene malega hranjevalca jako občutno.

Višji davek pa mora imeti nujno posledico, da se promet z malimi srečkami popolnoma izpodrine iz naša dežele in premesti v inozemstvo, osobito pa na Oggersko, kjer davek ne obtežuje prodaje. Bati se je torej, da se mnenje Nj. ekselence gospoda finančnega ministra, da pomenja preminjevalni predlog finančijelno zboljšanje, ne pokaže kot pravo.

Konečno se v ulogi kaže na davčno politično krivico, ki obstaja s tem, da naj se kup in prodaja ene srečke obdačita enako visoko kot kup in prodaja 25 srečk, da je n. pr. za eno „basilica“ srečko, ki stane okoli 6 gld. 70 kr., plačati enako visoki davek 50 kr., kakor za 25 teh srečk v vrednosti 166 gld. 50 kr., da je dalje „Dombau“ — srečka ravno tako visoko obdačena, kakor n. pr. 25 praških železno-obrtnijskih delnic v vrednosti 16.050 gld. Potreba je morebiti samo primere teh števil, da se jasno osvetli neobdržnost takšne davčne razdelitve.

Iz teh razlogov prosimo, da bi se zbornica obrnila s prošnjo do visoke avstrijske gosposke zbornice, da bi se pri posvetovanju zakonskega načrta glede

obdačenja prodaje vrednostnih papirjev § 7. te predloge sprejela v prvotni obliki. Ker je tudi na Kranjskem veliko denarja naloženega v takih srečkah in bi posestniki pri njihni prodaji trpeli škodo, če dobi zgornja določitev postavno veljavo, predlaga poročevalec na podlagi gornjega izvajanja:

Zbornica se s prošnjo na visoko gosposko zbornico potegni za to, da se sprejme prvotna oblika § 7. napominane predloge. — Predlog se sprejme.

(Konec sledi.)

Kmetijstvo.

„Naš gospod učitelj“.

(Spisal F. Š.)

III.

Živo so se mi pojavljali ti spomini, ko sem počasi korakal dalje. „Ubogi Zoran“, sem si mislil, „kaj je neki s teboj? Se Ti je izpolnila „nadica“, katera Ti je — kakor si rekel — svetlikala le iz dalje?“ Iz mislij me je vzbudilo frfranje ptiča, katerega sem splašil iz grma. Kak ptič je to, kako se mu pravi? Mislil sem in mislil, pa si nisem mogel domisliti. Temno in nerazložno so se mi začele pokazovati podobe iz dijaških let in začela me je zanimati priroda. Ptičje petje in zadnje jesenske cvetice so mi vzbujale vedno več spominov, kazale mi vedno bolj razložno dneve izza mladih let. Kako smo včasih trgali cvetice, spletali vence, vili šopke, skrivaj lovili ptice! Pozneje smo se o vsem tem učili v šoli. Ali čas je tekel in osoda nas je raznesla na vse vetrove; ta je šel semkaj, oni tja. Mene je zaneslo v kadetno šolo. Tamkaj se mi je odprl povsem nov svet; življenje se mi je izpremenilo in spomini na prejšnje življenje so polagoma ugašali, pestre barve mladostnih dnij vedno bolj bledele. Sedaj pa, ko so se mi zopet vzbudili spomini na to življenje, zdel sem se sam sebi tako tuj, tako tuj, in tako mehko, tako žalo, tako tožno mi je postalo okrog srca.

Koliko časa bi bil še tako sanjal, da me lačni želodec ni začel resno opominjati na svoje pravice. K sreči se je izza lesa pokazala vas, ob kateri je stala lična cerkvica, poleg nje pa čedno ednonadstropno poslopje, najbrž župnišče. „Tu se bo dobila kaka gostilna“, sem si mislil ter sem pospešil korake.

Prišedši do župnišča sem opazil kakih 40 let starega krepkega duhovnika, v senčnici čitajočega neko knjigo.

„Dober dan, gospod župnik! Oprostite, da Vas motim; ali tujec sem v tem kraju in ne vem, kam naj se obrnem, da dobim pošteno gostilno; bodite tako prijazni, pa mi povejte to!“ Tako sem nagovoril duhovnika.

„Bog daj dober dan, gospod stotnik“, odzdravil mi je, stopivši iz senčnice. „Gostilno imamo pač, pa taki gosti ne zahajajo vánjo, kakor ste Vi, zato dvomim, da bi Vam zadostila, tem manj ker v delavnikih ne pripravljajo jedil za tujce; jutri, v nedeljo, bi se prej kaj do-

bilo. Če Vam je prav, stopite pod mojo streho! Sicer Vam nimam dati kaj posebnega, kar pa premorem, ponudim Vam prav iz srca rad“.

Prijaznemu župnikovemu vabilu nisem mogel odreči.

„Da bode te vedeli, koga ste vzeli pod svojo streho, povem naj Vam svoje ime: jaz sem Ivan Voglar, stotnik v 17. pehotnem polku“, sem se mu predstavil.

„Ivan Voglar? — Res, Ivan Voglar! Prav tiste poteze v obrazu, samo bolj moški je in pa polna brada ga obsenčuje. Bog Te sprejmi, dragi prijatelj!“ Tako je hitel župnik ter mi vesel stiskal roko. „Vidiš, jaz sem pa Ignacij Lomnik, bivši Tvoj sošolec, 8 dnij sem župnik te le vasi. Da Te nisem takoj spoznal! Seveda 20, 23, 24 let, to je že mnogo časa, in kakšen mladenič si bil tedaj, kakšen mož si sedaj!“

Sedaj ni bilo več misliti na odhod. Lomnik je hotel, da bi bil kar pri njem ostal nekaj dnij. Ko pa je videl, da to ne gre, postregel mi je, kolikor je mogel, ter me je vodil po svojem posestvu. Prenočiti sem pa vendar le moral pri njem. Še le drugi dan, ko sva se po cerkvenem opravilu nekoliko pokrepčala, me je pustil; vendar me je spremil še lep kos pota ter me vabil, naj ga kmalu zopet posetim.

Lomnik je bil kmetskih starišev sin. Najsrčnejša želja dobre njegove matere je bila ta, da bi svojega sina videla mašnika pred oltarjem opravljati sveto daritev. Vročna želja se ji je izpolnila. Ignacij je bil že po naravi tih in miren človek, prijazen in postrežljiv; učil se je pridno in svojim sošolcem je bil ljub družabnik. Po dovršeni gimnaziji je vstopil v semenišče, in čez štiri leta je svoji materi izpolnil najsrčnejšo željo, pel je novo mašo. Ko so drugi domači pomrli in je dom prevzel starejši sin, se je mati preselila k sinu Ignaciju ter mu gospodinjala.

Od Lomnika sem p'časi korakal proti goram, premišljeva je, kako čudno včasih osoda združi prijatelje kar nenadno.

Pot se je zavila navkreber, in med temnimi smrekami sem v prijetnem hladu korakal vedno bliže svojemu cilju. Zopet sem obrnil pozornost na prirodo; opazoval sem rastline, poslušal ptice in nehote sem se iznova zatopil v mladostne spomine. Med tem sem prikorakal do vrha na pot, le malo napeto in izvedeno tako lepo, kakršnih je malo po ravnem. Čudil sem se, kako je to mogoče, da so si gorjanci naredili tako pot, ko je vendar znano, da so njih pota vse prej nego pripravna.

„Kdo pa je naredil tako lepo pot?“ sem vprašal pastirja, ki je ob poti pasel kravo.

„Zavlačani“, mi je odvrnil.

„Kdo jih je pa naučil delati taka pota?“

„Naš gospod učitelj!“

„No“, sem si mislil, ta mora pa biti druge vrste mož, kakor je bil Zornič, da si je znal pri Zavlačanih pridobiti toliko vpliva“.

Pot me je zložno vodila navkreber. Kakor kakšno

šetališče je bila pot gladka, od gozda naprej ob obeh straneh obsajeni s sadnim drevjem.

Zavlaka se mi je pokazala vsa drugačna, kakor mi je ostala v spominu od prvega mojega pohoda. Nasproti so mi zrle lične hišice, obdane z obširnimi, pravilno zasajenimi sadovnjaki. Tam pa, kjer je nekdanj bila Zaplotnikova koč, oziroma zavlaška šola, blesteli sta se mi nasproti dve prav brhki poslopji. Čudom sem se čudil, kdo je Zavlaki tako izpremenil lice!

„Kdo pa je zazadil te vrtove?“ poprašal sem staro ženico, ki je pred prvo hišo pestovala zalega otročiča.

„Naš gospod učitelj.“

„Kdo pa je vaščane navedel na to, da so si tako zlikali hiše?“

„Tudi gospod učitelj.“

Srečni učitelj — sem si mislil — kdo in kakšen človek si vendar, da si si tako veljavo pridobil pri Zavlačanih, da se povsem ravnajo po tvojih nasvetih!

Nekoliko dalje sem ob rapi, po kateri se odteka precejšen studenec, začul enakomerno počasno tolčenje: tok — tok — tok —.

„Kaj pa tamkaj le tolče?“ sem povprašal moža, ki je pred sosednjo hišo v senci pod drevesom čital v „Koledarju družbe sv. Mohorja“.

„Kaparjev norec“, mi je odvrnil, in ko je videl, da sem ga začujeno gledal, pojasnjeval mi je smeje se: „Neka priprava je, gospod, ki Kaparju — Kapar je gospodar visoko v Zavlaki — goni vodo pred hišo in v hleve. Ker ta priprava tolče kakor norec v fužini, pravimo ji Kaparjev norec“.

„In kdo je Kaparju nasvetoval takega norca?“

„Naš gospod učitelj.“

„To mora biti pa poseben človek, ta Vaš gospod učitelj, da je toliko naredil za Zavlako“.

„Verjemite mi, gospod, da gotovo v vsi deželi ni tako spoštovanega učitelja, kakor je naš; on vse ve, vse prav svetuje in vse prav ukrene, zato ga celo najstarejši ljudje radi poslušajo“.

„Ali je že dolgo časa pri Vas?“

„Enoindvajset let menda bode tega, kar je prišel, in upamo, da nas ne zapusti, predno ne pride pónj ona, kateri se nihče ne ustavi“.

„Enoindvajset let? — Pa ni to Zoran Zornič?“

„Da, prav Zoran Zornič je. Ta nas je privedel do tega, da smo Zavlako popolnoma prenovili. Kdor je našo vas poznal pred dvajsetimi leti, ta bi jo danes težko spoznal, če bi prišel vánjo.“

„Ali bode gospod učitelj doma?“

„Doma bode; saj imamo o praznikih po popoldanskem cerkvenem opravilu vedno gospodarska posvetovanja, pozneje pa se ne izplača kam iti. Jutri pojde pač brez dvombe kam, kajti počitnice so in gospod učitelj jih najraje porablja v to, da popotuje.“

Dosti sem izvedel. Nisem mogel več strpeti na mestu. Poslovil sem se ter se obrnil proti šoli. — Da

mora eno izmed prijaznih poslopj na mestu Zaplotnikove kočice biti šola, sem že uganil. —

V šolskem vrtu sem zagledal moža, sedečega na klopici pod košatim orehom. Bil je Zornič. Odkar ga nisem videl, se je precj izpremenil; telo mu je postalo obilnejše, obraz, nekdanj nežen, se je zresnil in obdala ga je gosta in dolga brada, ki je tu in tam že jela siveti.

Začuvši korake se je mož ozrl proti meni in, ko je videl vojaka, pogledal me je pozorneje, potem pa skočil kvišku ter mi hitel nasproti. Spoznal me je.

Prisrčno me je vsprejel ter me peljal v sobo, opravljeno sicer priprosto, pa zelo čedno. Potem je zaklical v sosednjo sobo: „Katarina, prinesi, prinesi nekoliko pi-jače, kruha in pa še kak prigrizek; gosta imava!“

Katarina, gosta imava. Tako je pač rekel. Saj je bilo vendar navesti ime Vida! Ali je ni vzela? Ali ima morda že drugo ženo? Te in enake misli so me navdajale, kar je v sobo stopila ženica kakih 60 let ter je pred naju postavila liter tolkovca, hlebec kruha pa nekaj pleča.

„Vidiš, to je moja gospodinja, teta Katarina, neomejena gospodarica moje kuhinje, in ta gospod je moj prijatelj in bivši sošolec stotnik Ivan Voglar“. naju je seznanil Zornič. Ker sem ga vprašajoče pogledal, vedel je takoj, kaj znači ta pogled.

„Rad bi vedel, kje so drugi moji ljudje, kaj ne? Ali vedi, da sem samec; to mi je odločila usoda. Zgodilo se je pa tako le: Poldrugo leto je moralo biti, kar sem služboval v Zavlaki, in ravno sem spisal nekaj prošenj za drugo službo, oziroma za premeščenje, kar mi dojde žalostno poročilo, da mi je nenadno umrla nevesta, Vida Podgornikova. Silna žalost me je prevzela; raztrgal sem prošnje in sklenil ostati v Zavlaki, ločen od sveta, ki mi itak nima dati ničesar več. Še z večjo strastjo sem se polotil čitanja in učenja. Naročil sem si naravoznanstvih in kmetijskih knjig, za kar sem imel že od nekdanj posebno mnogo veselja, ter sem začel kmete izpraševati o tem in onem. Tako se je zgodilo, da smo si se počasi nekoliko približali, dasi me v začetku kar videti niso mogli. Še najbolj prijatelja sva si bila z Zaplotnikom, čigar je bil nekdanj svet, na katerem stoji šola. Mož ima več otrok in jih je redno pošiljal v šolo, kar o drugih ne morem reči. Nekega dne mi je rekel: „Vi, gospod učitelj, mnogo čitate; ali bi mi mogli svetovati, kje naj kupim sadnih dreves? Zasaditi namreč mislim travnik poleg hiše, da ne bo tako golo okrog doma“. Naročil sem Zaplotniku prav lepega drevja in mu ga tudi sam vsadil lepo v vrste. Zelo sva se sicer pričkala zaradi razdalje posameznih dreves, nazadnje mi je pa vendar dovolil drevo od drevesa vsaditi 10 metrov daleč. Vaščani so se sicer v začetku smijali, ko pa so videli, kako lepo drevesca rastejo, dali so si dopovedati, da je drevesca treba saditi tako daleč narazen, da imajo dosti prostora tudi tedaj, kadar dorastejo. Tako se je zgodilo, da me je s časom naprosil ta in ta vaščan, da sem mu zasadil vrt, in danes bo težko kje kaka vas, ki bi imela

toliko in tako lepih sadovnjakov. Mnogo drevja smo vzgajili v domači drevesnici, in že več časa nam ga ni bilo treba naročiti od drugod. Ljudje imajo dosti sadja vsake vrste, svežega in suhega, pa tudi tudi tolkovca dobiš pri vsakem gospodarju. Tudi ta le je domačega pridelka. Le pokusi ga, videl boš, da ni napačen. Bog Te živi pod mojo streho!“

Trčila sva in pila. Tolkovec je bil res izboren, zato sem rekel: „Ni čuda, da Te imajo vaščani tako radi, ko si jim toliko storil. Ravno kar mi je nekdo rekel da gotovo v vsi deželi ni tako spoštovanega učitelja, kakor si Ti“.

„Tudi jaz sem te misli, in ravno to me najbolj vspodbuja, da čim dalje bolj delujem. Težko sem si pridobil to spoštovanje, upam pa, da si je ohranim do konca svojih dnij. Najbolj odločilen za moj vpliv je pa bil Kaparjev norec, kakor ljudje imenujejo vodnega ovna, katerega je Kapar dal postaviti na moj nasvet. Gotovo si slišal neko enakomerno trkanje; saj si moral iti mimo“.

„Slišal sem ga in tudi izvedel sem že, da je to Tvoje delo“.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

Jedeninvajseto poglavje.

Katastrofa.

(Dalje.)

Jedno trenutje je zavlada mrtva tišina mej divjaki in hitro so se zbrali okrog svojih vodij.

— Ognjeni zmaj naj požre vse belokožce, — zaklical je Kaonabo, tresoč z gorečo gorjačo. — Kaonabo ne bode miroval, dokler ti prokleti ljudje ne pojdejo v kraljestvo senc, dokler se zemlja, lastnina rudečih ljudij, ne očisti tujcev. Ti belokoži ljudje so otroci boginje Atabejre, katere je izgnalo nebo in jih poslalo k nam, da jih uničino. Če vojaki Kaonaba in Majrenija pojdejo na vojsko proti belokožcem, bode bog smrti široko odprl svoje duri, da belokožce vsprejme v kraljestvo senc.

Po tem gorečem govoru je vstal star divjak. Zravnal je svojo upogneno postavo, obraz mu je oživel, bistro in jezno je pogledal.

— Kaonabo — zaklical je z glasnim glasom, kliče vas na vojno proti belokožcem, pojdite li vi za njim?

— Pojdemo za Kaonabom! — zaklical je glavar Majreni. — Beg smrti naj belokožce pobere v svojo žrtev!...

— Da, da, mi pojdemo za Kaonabom! — zaklicali so rudečkožci.

— Pripravite se torej na vojno! — ukazal je

Obrtnijske raznoterosti.

Cestni tlak iz slame. Neki varšavski inženjer je izumel poseben način, s katerim se dela iz slame kocke za cestni tlak, ki so neki ceneje, trajnejše in trdnjše nego lesene. Slamo se poreže v dele gotove dolžine, potem pa dene v posebno zmes, katere sestava je izumiteljeva tajnost, in na to, ko se te zmesi napoji, se pa s posebnimi stroji stisne. Ker je dandanes vsaka omlačena slama že polomljena, inženjer poveže z žico neomlačeno slamo in jej odreže primerno dolgot, potem jo pa dene v smolno zmes. Seveda je še treba čakati, če se slamnati tlak obnese.

Lep za papir na kovino. Dober klej, da se prilepijo listki na kositarne pušice, se napravi, ako se zmeša 2 dela moke z 1 delom sladkorja in to polije z vrelo vodo in napravi kot knjigoveški kjej. Za svetlobarveni papir mora biti bel sladkor, za temnejše papirje je pa rujav sladkor dober. Ta lep so mora napraviti za vsak dan posebej, ker se rad skisa.

Kmetijstvo.

„Naš gospod učitelj“.

(Spisal F. Š.)

III.

(Dalje.)

„Moje delo norec sicer ni, pač pa sem bil vzrok, da ga je Kapar dal postaviti, in s tem norcem se je meni pričelo povem novo življenje. Zgodilo se je pa tako le: Ko sem bil Zaplotniku zasadil vrt, hvalili so ga nekateri, drugi so pa zabavljali, češ da je drevje vsajeno prereditko, da je sajenje v vrste sama igrača, da je brez pomena in da sem jaz drevje samo tako vsadil, da bi se skazal, da pa v resnici ne vem nič posebnega. Najhujši moj nasprotnik je bil bogati Kapar, najviše naseljeni Zavlačan, kateri je moral z vozom precej daleč doli hoditi po vodo, ker pri hiši in nad hišo ni bilo nikaškega studenca. Ko smo se nekega večera slučajno sešli v gostilni in se je ravno govorilo o Zaplotnikovem vrtu, obrnil se je Kapar k meni ter mi dejal zaničljivo: „Gospod učitelj, če naredite, da bo voda tekla tako v breg, da teče pred hišo, potem bom prepričan, da res kaj veste“.

„Tudi to se naredi“, se mu odvrnil ravnodušno.

Vsi so se zasmijali mojemu odgovoru, Kapar pa je prevzetno dostavil: „Dobro gospod učitelj, priskrbite mi tako napravo, in, če imam dati iz hleva dvojico najlepših volov in še kako kravo po vrhu, plačam vse; če se vam pa delo ne posreči, poravnate vse troške Vi“.

„Velja“, udaril sem mu v roko, plačal svoj račun in šel. Vedi pa, da sem bil malo pred tem dogodkom v Ljubljani, in ko sem tamkaj v kavarni čital in pregledoval razne liste, naletel sem na popis takih priprav, katere z vodnim in zračnim pritiskom ženo vodo v precejšno visočino. Ker me je reč zanimala, pričital sem razpravo pazljivo ter si tudi zapisal dve tvrdki, ki izdelujeta in postavljata take naprave: A. Kunz, M. Weisskirchen, ter J. Friedländer, Wien, II./7., Dresdnerstrasse, 42 — 46. — Ko sem po omenjenim dogodku, prišel

domu pisal sem takoj Kunčevi tvrdki, in čez par tednov so se dela že bližala svojemu koncu. Kakšna razburjenost je bila tedaj v Zavlaki, si ne moreš misliti. Ljudje niso govorili o ničemer drugem, kakor o Kaperju, o meni in pa o vodi, ki bo „menda“ tekla v breg. Verjeti tega seveda ni nihče in mnogo pikro opomnje sem moral slišati. S Kaperjem pa sva molčala. Kaper si je mislil: „Če se naprava posreči, je prav, če tudi plačam par stotakov, saj me dovažanje vode tako mnogo stane, ker moram skoraj samo zato imeti posebnega človeka, voz in pa enega vola več; če se pa ne posreči, pa itak ne bode treba šteti niti krajcarja“. Jaz sem si zopet mislil, da se podjetje mora posrečiti, saj je bilo to v tistem spisu tako jasno dokazano. In tako smo vsi nestrpnopričakovali, ko je imel vodni oven začeti trkati.

In prišel je ta trenutek. In zbrala se je vsa Zavlaka in tudi od drugod je prišlo nekaj ljudij, ki so izvedeli, kaj nameravamo v Zavlaki. Mož, ki nam je ovna postavil in napeljal h Kaperju cevi, je pripravo vravnal in odprl. Oven je začel butati, občinstvo pa je utihnilo in sapo zadrževaje gledalo na iztok pred Kaperjem v pričakovanju in dvomu: ali bo, ali ne bo? Čez par minut se je pokazala voda ter tekla v nepretrganem curku. Jaz sem si globoko oddahnil, kajti, čeprav sem za trdno upal na dober uspeh, vendar se nisem mogel ubraniti neki notranji negotovosti; Kapar je pokimal, ljudstvo pa se je čudom čudilo, kako je vendar to mogoče, da voda res teče v breg, in takoj je napravo krstilo za Kaperjevega norca. Tisti pa, ki so bili prej najbolj glasni in jim nikdar niso pošle zabavljice, sedaj kar nič niso vedeli povedati, kakor da bi jim bili jeziki primrznili.

Potem je Kapar povabil vaše veljake, gospoda, ki je „norca“ postavil, in pa mene. Dal nam je najboljšega vina, kar ga je bilo moči dobiti v Zavlaki, mati Kaparica pa nam je postregla z najboljšimi jedili, kar jih je znala napraviti. Po obedu je Kapar takoj v gotovini plačal delavce in ovna, meni pa je dejal: „Oprostite, gospod učitelj, da sem Vas preziral; sedaj vem, da nimate prazne glave. Bodiva prijatelje.“

Tistega dne je meni v Zavlaki izšlo solnce zadovoljstva; ljudje so me jeli spoštovati, jaz pa sem se začel čutiti srečnega in domačega, in čim dalje več veselja sem imel do dela. Osnovali smo kmetijsko podružnico in začeli smo se shajati v posvetovanja. Ker šola za to ni bila prikladna, sezidali smo onole poslopje. Tam imamo shodnico, potem shrambo za kmetijske stroje in orodja, kar jih ima vsa vas skupno, sadno sušilnico in moštarno, vse sicer pod eno streho, pa tako ločeno, do drugo drugemu ni v napotje ali v kvaro. Kakor vidiš, imamo tukaj prav za prav dve šoli; tale tukaj je za zavlaško mladino, onale pa za gospodarje.“ —

Nisem se mogel načuditi pametnim napravam v Zavlaki in toliki priljubljenosti svojega prijatelja, in sicer tem manj, ker mi je bilo še živo v spominu, s kakšnim uspehom je Zornič v Zavlaki služboval prvi dve leti.

Dolgo časa še sva se pogovarjala s prijateljem, po-

tem me je pa povabil, naj ostanem vsaj kaka dva dni pri njem. „Jutri je delavnik“, je rekel, „lahko pogledava na planine, pojuteršnem je pa praznik, in če te bo zanimalo, se lahko vdeležiš našega shoda, zborovanja, posvetovanja ali kakor hočeš to imenovati, boš vsaj vedel, kako Zavlačani porabljamó prosti čas.“

Ker sem se bil prav za prav namenil le na planine in nisem bil vezan ne na čas ne na pot, je umevno, da sem bil takoj pri volji, prihodnji dan iti na planine.

Drugi dan sva se s prijateljem na vse zgodaj odpravila z doma. Na poti mi je Zornič pripovedoval, kako je šlo s preložitvijo glavne občinske poti. „Prej je pot peljala, po najnižjem svetu sredi travnikov in je bila vedno blatna, ker je bilo nekaj sveta zelo močvirnega ter se je vsa voda stekala v plitva jarka ob poti, a je na mnogih mestih tudi preplavljala pot. Še le po dolgem prigovarjanju so se udali vsi vaščani, da so odstopili svet ob kraju ter so se radovoljno lotili del. Pot smo izpeljali ob robu travnikov tako, da je le malo napeta in drži skozi vas, dočim je prej držala skozi travnike in so posamezniki imeli iz nje speljane strme poti proti svojim hišam. Ko je bila pot dodelana, potem vaščani niso mogli prehvaliti njene zložnosti. Brž sem se prijel te prilike in sem nagovoril Zavlačane, naj bi zboljšali travnike. Bili so takoj pri volji in najprej smo iz močvirnih tal odpeljali vodo. Po najnižjem svetu smo izkopali jarek, po katerem naj bi se odtekala voda, in od tega smo naredil po močvirnem svetu druge jarke, v ktere smo nasuli nekaj kamenja, nanj naložili vej, na veje ruš ter smo jih naposled zasuli s prstjo, da jarki niso vzeli preveč sveta; potem smo na eni strani ob poti, na drugi strani pa ob najvišjem robu izkopali jarek, po katerem je odtekala studenčnica iz više izvirajočih studencev. Na ta način smo travnike zelo zboljšali; mokrih tal ni več, ker preobilna voda lahko odteka med kamenjem v glavni jarek in potem v dolino, kadar pa dalj časa ni dežja in se je bati, da bi vtegnilo biti presuho, takrat pa iz zgornjih jarkov na več krajih napeljemo vodo na travnike in si tako pomagamo. Uspeh teh naprav je čudovit. Mrva se je tako zboljšala, da se gospodarji spočetka niso mogli načuditi, pridelek pa se je podvojil, pozneje, ko so začeli še gnojiti, celó potrojil.“

Tako in enako mi je prijatelj pojasnjeval izpremembe v Zavlaki, ki so bile vse brez izjeme sad njegovega truda. Med pogovori nama je hitro mineval čas in je bilo kmalu treba misliti na vrnitev. Prešla sva bila že precej pota, poiskala več lepih razgledov in nabrala nekaj planinskih želišč. Da zadostiva tudi telesnim zahtevam, sva se usedla na pripravno mesto ter sva povžila, kar nam je bila Katarina dala na pot. Potem sva se odpravila proti domu.

Doma sva se umila, potem sva nekoliko povečerjala ter se kmalu podala počivat, da si nabereva novih močij za juternji dan.

Kmetijske raznoterosti.

Snaznost je potrebna pri molži. Oseba, ki molze, naj si poprej umije roke in lase tako uredi, da kateri ne pride v mleko. Vime naj se vselej pred molžo umije in obriše. Mlečne posode naj bodo čiste in brez vsacega duha. Slednji dan naj se dobro umijejo. Ploščinaste posode se ložje sveže ohranijo, kakor lesene. Cedilo naj se vselej, ko se je rabilo, dobro umije in ne rabi poprej, da se posuši.

Z mahom porasli travniki naj se jeseni ali po zimi s kajnitom potresejo. Potem se pomladi pobranajo, tako da se lahko mah kar luši od tal. Sedaj se travnik potrese s Tomaževó moko in še jedenkrat pobrana.

Vinska letina v Franciji. V vsej Franciji se je lani pridelalo 49.000 000 hektolitrov vina, 18 milijonov hektolitrov več kakor predlanskim. Ves lanski vinski pridelek je vreden 1174 milijonov frankov.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

Dvaininvajseto poglavje.

Povratna pot.

(Dalje.)

V tem času, ko so se na Hajitiju godili poprej omenjeni dogodki, ki so naredili žalostni konec prvi španski nasebini v Novem Svetu, sta „Nina“ in „Pinta“ veselo pluli proti domovini. Ta povratna pot nikakor ni bila tako lahka, kakor so si mislili. Pasatni vetrovi, ki so gnali Kolumba z vso hitrostjo proti Novemu Svetu, so sedaj ovirali vožnjo. Vsled tega sta ladiji kake tri tedne hodili semtertja po ameriškem morju, zgublajoč danes to, kar sta prišli včeraj. Še le v začetku februvarija je jel vleči ugoden veter, ki jo je odnesel v Evropo. Sedaj pa „Nina“ ni več zadržavala „Pinte“, ampak ravno nasprotno; stvar je bila taka, „Pinta“ je bila zgubila jedno prednjo jarbolo, in je vsled tega mogla imeti malo jader. Martin Pinson je bil že davno opazil, da jarbola ni trdna, a se za to ni toliko zmenil, kolikor bi bilo treba, kajti vleklo ga je le hrepenenje po zlatu.

Ne glede na nepriliko, se je vožnja nadaljevala brez posebnih dogodkov do 12. februvarija, ko je Kolumb vznemirjen opazil na nebu črn oblak, napovedujoč vihar.

— Gospod Vincenc! — zaklical je z mostiča, — pojdite k meni!

— Vincenc Pinson je ubogal.

— Noč bode nemirna, gospod Vincenc, — poglejte one oblake, — rekel je admiral.

— Opazil sem že sam, gospod Krištof, — odgovoril je poveljnik „Nine“, — a nadejam se, da se pod vašim poveljstvom srečno izognemo nevarnosti.

— Proti elementarnim silam včasih nič ne pomaga vsa izkušnost, posebno ker se naše ladije ne odlikujejo s posebno trdnostjo. Zato bodimo pripravljeni in zaupajmo na Boga, ki je dosedaj nas varoval.

pristanišča Vladivostak in je že dodelan. Vladivostak je ob Tihem Morju, ima 18.000 prebivalcev, je dobro utrjen ter je rusko vojno pristanišče. Rusija ima ondu 32 vojnih ladij. Če pride do kake vojne v Vzhodni Aziji je za Rusijo največje važnosti, da ima železnico preko Sibirije. Sedaj more v Vzhodno Azijo pošiljati vojakov, živeža in streliva samo okrog Indije.

Vladivostok leži na jednaki zemljepisni širjavi, kakor Florenca, a je vendar podnebje ondu jako neprijetno, po zimi imajo srednjo toploto -12° , morje zamrzne. Zato si je Rusija poiskala bolj na jugu ugodnejše pristanišče. Od Kitaja je dobila Port Artur, katerega zveže s sibirsko železnico.

Kakor so transkapiško železnico delala vojaška oblastva, tako delajo tudi sibirsko. Tehnična dela opravljajo ženijski častniki. Delajo pa vojaki in kaznjenci, le malo imajo drugih delavcev in to samo rokodelce, kot zidarje, tesarje, kamnoseke, katerih ni zadosti dobiti mej vojaki in kaznjenci.

Železnica bode imela jeden tir s 1.52 m širjave. Narejena bode bolje na lahek in priprost način, da ne bode predraga. Postaje bodo kacic 50 kilometrov narazen in jih bode kacic 200. Na postajah bodo zgrajeni hoteli, ker v teh krajih ljudje nimajo druge prilike za prenočevanje. Postaje bodo največ v takih krajih, od koder se pozneje zgradi kaka stranska proga, ali se pa že sedaj vkupe steka promet. Sibirsko železnica bode imela 2000 lokomotiv, 3000 osebnih in 70.000 tovornih voz. Osebnih vozovi bodo imeli le tretji in četrti razred. Imeli bodo pa vlaki posebne vagone, v katerih bode jedilnica. Vlaki bodo vozili s hitrostjo 25 kilometrov v jedni uri.

Stala bode ta železnica 456 milijonov goldinarjev. Dodelana bode 1901. leta. Vožnje bode imela dovolj, kajti v Sibiriji je mnogo rud, premoga, poleg tega je dežela jako rodovitna, žito raste do 59° zemljepisne širjave. Sedaj ga niso več pridelovali, kakor so ga potrebovali za domače potrebe. Dalje proti severu so veliki jelovi gozdi. Nadalje je na severu mnogo živali z lepo kožuhovino in po rekah mnogo rib. Železnica bode vse to izvažala, kajti dovažalo se jej bode blago po velicah sibirskih rekah in stranskih železnicah, ki se pozneje zgrade. Poleg tega bode nova železnica silne važnosti za trgovino s Kitajem, katera je sedaj največ v angleških rokah in potem pride v ruske. Iz Kitaja se bode v Evropo privvažal zlasti čaj in bomhaž. Angleško trgovino zadene z zgrajenjem sirske železnice hud udarec. Rusija se pa narodnogospodarsko povzdigne.

Obrtnijske raznoterosti.

— Največji zvon na svetu imajo v Filadelfiji. Cioferna meri deset metrov v premeru in je po noči električnem razsvetljena, ter stoji na taki visočini da se vidi po vsem mestu. Zvon za bitje tehtja 56.000 funto v. Ta velikanska uarnavija se s strojem, ki se nahaja v stolpu.

Črni kit za les in porcelan se napravi, ako se vodno steklo s kredo in fino spršenim žveplenim antimonom, zmeša, tako dobimo zmes zaželenne barve. Ta kit se da tudi polirati.

Kmetijstvo.

„Naš gospod učitelj“.

(Spisal F. Š.)

(Dalje.)

IV.

Ko sva drugi dan popoldne z Zorničem stopila v dvorano, je bila že polna vaščanov, ki so najo spoštljivo pozdravili,

Dvorana je precej prostorna. Na onem koncu so tla nekoliko vzvišena in tam stoji miza in stol za govornika; na desni strani je velika omara, polna knjig in časopisov na levi pa druga, v kateri so razne zbirke. V kotu stoji črna šolska deska, ob straneh v dvorani so pa ozke mize, tako, da je po sredi prost prehod. Poleg miz so stoli, postavljeni tako da vsi navzoči gledajo proti oni strani, kjer je govornikovo mesto.

„To je naša zbornica“, mi je rekel Zornič. „Kakor vidiš smo precej založeni s knjigami in časopisi in tudi nekaj zbirk imamo v vsakem slučaju pri rokah, kar potrebujemo, oziroma, da se v vsakem slučaju lahko takoj in temeljito pčučimo.“

Zbrani gospodarji so se med tem časom pogovarjali o gospodarskih razmerah.

„Jaz bi naročil nekaj umetnih gnojil“, se je obrnil Kapar do Zorniča, „letos ga mislim tudi na njive dejati, ker mi je na travnikih tako dobro naredil; vendar se bojim, da bi me trgovec ne opeharil. Umetna gnojila so taka, da človek ne ve, kaj je v njih; trgovec mi lahko vanje nameša prsti, peska ali kar mu drago, saj tako tega ne morem razložiti.“

„Saj brezvestni trgovci tudi res delajo tako“, je odgovoril Zornič. „Zato, da bi se pri prodaji umetnih gnojil preveč ne goljufalo, ustanovila so se kemijske preiskovalnice. Kupec naj od prodajalca zahteva jamstvo za določeno množino rabnih snovij v gnojilih; kadar gnojila dobi, zmeša naj jih dobro skupaj, kar je enakih, potem pa naj nekoliko tega pošlje preiskovalnici, ali pa naj iz vsake vreče z različnih mest, na pr. z dna, iz srede in z vrha vzame po nekoliko gnojila, je zmeša in pošlje preiskovalnici. Preiskovalnica potem gnojilo preišče oziroma preizkusi, ali je toliko rabne snovi v njem, kolikor je trdil trgovec, če je ni toliko, mora trgovec blago vzeti nazaj, ali pa mora toliko povrniti, kolikor je blago manj vredno.“

„To je sicer dobro“, je pripomnil Kapar, „ali preizkušalnice gotovo ne dela zastoj. Če jaz naročim nekaj sto kil dveh, treh gnojil, poslati moram tudi dve, tri poskušnje preiskovalnici; to bi pa vendar preveč stalo.“

„Da, to bi preveč stalo“, je rekel Zornič, toda saj ni treba tako ravnati. Preiskovalnica tudi naredi pogodbe; povabijo namreč trgovce, naj pri njih dajo preiskati svoje zaloge, da bodo mogli, svojim kupcem jamčiti za določeno porabnost. To je za poštenega trgovca jako dobro, ker potem vsaj ve, kakšno blago ima. Trgovec

mora seveda za preizkušnjo plačati, zato se pa preizkušališče zaveže, da bo tistim kupcem, ki pri njem kupijo blago, zopet preiskalo blago, ali zastonj če je naročnik večja družba, ali pa vsa za nižjo plačo; kakor se namreč dogovore. Na ta način se troški za preizkušnje zelo zmanjšajo. Potem imamo pa še neko sredstvo, da nas preizkušnja manj stane. Saj ni treba, da bi vsakdo sam naročal, kar potrebuje. Vas je precej gospodarjev in gotovo bi vas več rado naročilo. Jaz naročila zapišem, potem bom pisal več trgovcem, kateri prodajajo preiskano blago, in kateri nam ponudi ceneje, od tistega pa kupimo. Kadar blago dobimo, pošljemo od vsakega gnojila samo eno poskušnjo preizkušališču, čeprav bo naročnikov več. Kadar nam preizkušališe pove, da so gnojila taka, kakor je rekel trgovec, takrat jih pa raztehtamo in razdelimo“.

„Dobro, gospod učitelj, ta je pametna“, se je oglašilo več mož in takoj si je mnogo gospodarjev naročilo umetnih gnojil, Zornič jih je pa zapisal.

„Semena tudi poskušajo, koliko so vredna, kaj ne gospod učitelj“, je povprašal čez nekaj časa mlad gospodar.

„Seveda jih poskušajo“, je rekel Zornič.

„Semena se pa že lože poznajo, ko človek dobro razloži posamezna zrna; semen menda ne bo treba pošiljati preizkušališču se je oglašil postaren mož.

„Nekaj, kar jih je bolj debelozrnatih, se pač še precej lahko presoja, pri drobnejših je pa že bolj težava“, je poučeval Zornič. „Sicer se pa seme očem pokaže le tako, kakeršno je na videz, kakšno je v resnici, to je drugo vprašanje. Če kupim recimo stot semena, mi ni vse enako, kakšno je, če je čisto, imam skoraj 100 kg. semena, če pa ni čisto, potem semena nimam 100 kg., ampak manj. Pa, če bi to bilo vse! Kar je pravemu semenu primešanih drugih semen, to je vse plevel. In če sem kupil smetno seme, nisem dobil le manj semena, ampak dobil sem tudi mnogo plevela, kateri s semenom pride na moj svet. Pa še nekaj drugega je; seme je morda kaljivo, ali pa tudi ne. Meni pa ni vse enako, ali mi seme popolnoma izkali, ali morda le tri četrtine, ali celo le polovica ali še manj. Seme mora biti torej čisto in pa kaljivo; le to je rabno, vse drugo ni za nič. Vsega tega mi pa oči same ne morejo povedati, ampak je treba poskusiti. Domače seme lahko preiskusim na rabnost, če pa seme kupim, tega pred kupčijo ne morem storiti, ampak še le doma. Zato se lahko zgodi, da nič vredno seme plačam prav drago; in da bi se to preprečilo ter bi se odvrnila vsaka nadaljna škoda, zato so se ustanovila preizkušališča za semena. Semen, katera človek dobro pozna, ni treba pošiljati poskušališču, drugače je s semeni, katerih ne pozna; posebno pa je treba preizkušališču pošiljati drobna namena kakor deteljna in travna, sicer se lahko zgodi, da človek trpi preveliko škodo. Vzemimo neki vzgled.

Pri tem je Zornič odprl omaro, vzela iz nje neko knjigo, jo odprl in dejal:

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

Dvaininvajseto poglavje.

Povratna pot.

(Dalje.)

Izognivši se krušenju ladije, je Kolumb ustavil se pred malim mestecem Rostellom. Kmalu so se sešli pribrežni prebivalci, da mu častitajo k čudežnemu rešenju. Stari mornarji so zagotavljali, da ne pomnijo take nevihte v svojem življenju. Vse jutro so gledali, kako se bori „Nina“, prosili Boga, da se rešijo mornarji. Ko so prebivalci izvedeli, od kod je prišel Kolumb in uvideli prebivalce Novega Sveta, ni bilo meje njih čudenju, in zlate zapestnice in ploščice vzbujale mnogo zavisti. Razširila se je novica, da je „Nina“ popolnoma naložena z zlatom. Kolumb se je jel bati, da ga napadejo, zato je pa hitro odposlal sla k španskemu kralju in kraljici s poročilom o svojih odkritjih in povratu. Da prepreči vsak napad, je Kolumb poslal tudi sla h kralju portugalskemu, ki je bival tedaj v Valparajzu in prosil ga je, naj dovoli, da ustavi ladijo v Lizboni, da jo popravijo. Drugi dan je dobil nedaleč od Rostella od kapitana portugalske stražne ladije ukaz, da pride na njegovo ladijo in poroča o svojih namerah. Visoki potovalec, je pa glede na svoj visoki admiralski čin odbil to zahtevo in poslal samo svoja pooblastila. Ko je izvedel za Kolumbov čin, je kapitan z vsemi mogočnimi počastmi prišel z godbo in bobnanjem k „Nini“, okrašeni z zastavami, in se ponudil Kolumbu, da mu je na uslugo.

Kralj portugalski Janez II. je bil toli jako prijazen Kolumbu, da je takoj poslal jednega svojih dvornikov, gospoda Martina de Noronja, da pozdravi Kolumba in ga povabi v Valparajo blizu Lizbone. Tukaj je kralj zaukazal, naj brez odlašanja dajo vse potrebno Kolumbu in njegovim mornarjem. Ob veseljem s takim velikodušjem kraljevim je Kolumb takoj razsidral in odplul v Lizbono.

Kakšen vtis je napravil njegov prihod v Lizbono, to se ne daje popisati. Nekaj ur zaporedoma so gondole in čolni kar oblegali „Nino“. Od jutra do večera se niso nič pretrgali obiski. Posebno zanimanje vzbujali so Indijani, lepe rastline, živali in zlata ruda. Mnogi obiskovalci so javno se jezili na kralja Janeza, vsled katerega nezaupnosti je bilo vse to bogastvo za zmiraj zgubljeno za Portugalijo . . .

Prešinjen s čuvstvom najglobokejše hvaležnosti in udanosti od Boga, je Kolumb stopil v spremstvu zvestega Petra na zemljo Starega Sveta. Anica ju je z velikim veseljem vsprejela. Peter je neprestano moral poročati o svojih dogodkih, ko je Kolumb Anici dal

Kmetijstvo.

„Naš gospod učitelj“.

(Spisal F. Š.)

(Dalje.)

IV.

Od nekega prodajalca v Glasgovu na Škotskem je došlo preiskušališču za semena v Curihu v Švici neko travno seme v štirih kakovostih — od najboljšega — ter je bila vsaki kakovosti pristavljena cena, po kateri se je seme prodajalo; preiskušališče naj bi določilo ali je vrednost blaga primerna ceni ali ne. Toda kakšen je bil uspeh? Človek bi kar ne verjel! Le pogledjte!“

Sedaj je Zornič vzela kredo, narisala na desko naslednjo razpredilnico ter vanjo napisal uspeh vseh starih preiskušanj.

Poslanega semena.	I.	II.	III.	IV.
	kakovosti			
je bilo pravega semena	96.9 %	91.1 %	82.6 %	32.5 %
tujih primeskov . . .	3.1 %	8.9 %	17.4 %	67.5 %
Pravega semena je k-				
lilo	73 %	53 %	34 %	10 %
Porabnega semena je				
torej bilo	70.7 %	48.3 %	28.1 %	3.3 %
Cena za 100 kg semena				
je bila	20.98 gld.	19.24 gld.	12.15 gld.	7.49 gld.
1 kg porabnega semena				
je torej veljalo . . .	30 kr.	40 kr.	43 kr.	2.27 gld.

„Iz teh podatkov prav jasno lahko razvidite, koliko je to vredno, če človek ve, kakšno seme kupi. Mislimo si dva gospodarja, ki si pri tem trgovcu kupita semen. Eden pravi: „Jaz vzamem seme prve kakovosti, bo vsaj kaj vredno, čeprav je najdražje“. Drugi mu pa pravi: „Pojdi, pojdi, saj ne more biti mnogo razločka; jaz vzamem najcenejše seme, ono IV. kakovosti“. Vsak vzame 100 kg. in prvi plača 21 gld., drugi 7 gld. 50 kr. Kaj ne kupila sta pač vsak 100 kg.; če pa pogledamo v to razpredilnico, vidimo, da je prvi kupil porabnega semena skoraj 71 kg., drugi pa samo nekaj nad 3 kg. Prvi je plačal za en kilogram porabnega semena samo 30 kr. in je domu nesel plevela in smetiji samo kakih 29 kg., dočim je drugi kilogram porabnega semena plačal po 2 gld. 27 kr., torej 7—8 krat tako drago kakor sosed, vrhu tega je pa domu nesel še skoraj 97 kg plevela in smetij. Ko sta seme vsejala in je vzkalilo, imel je prvi lepo zarasteno njivo, drugega njiva je pa bila na pol prazna, le nekoliko plevela je bilo na nji; pravih rastlin je le tu in tam katera bodla iz tal. Kateri je torej dražje plačal seme, oni, kateri je kupil drago, ali oni, ki je kupil ceno! Pa to še ni vse. Drugi gospodar je moral njivo preorati, ker ni mogel upati na primeren pridelek, ter vsejati kaj drugega; zavrgel je torej ves denar, kar ga je plačal za seme, vrhu tega je pa še dela imel na njivi, ne da bi mu bila kaj rodila.

Iz tega izprevidite, da so preizkušališča za semena neprecenljive vrednosti“.

Take pogovore so imeli Zavlačani vse leto ob praznikih popoldne, po zimi pa so se shajali tudi med tednom, in sicer zvečer, da so se nekoliko pogovorili, ali pa so naprosili učitelja, da jim je kako reč bolj natančno obrazložil.

V Zavlaki sem spoznal, kako potrebno in kako uspešno je složno delovanje; spoznal sem pa tudi neprecenljivo vrednost dobrega učitelja, ki ve ljudem iti na roko. —

Ko sem se drugo jutro poslavljaj od Zorniča, čestital sem mu na tako izbornem uspehu njegovega delovanja.

„To je ravno“, je rekel, „kar me dela zadovoljnega. Srečen bivam tu med temi ljudmi; kadar me pa poseti tako drag prijatelj, kakor si Ti, takrat mi zadovoljstvo prikipi do vrhunca. Upam, da me ob prvi priliki zopet posetiš. Bodi zdrav in srečen!“

„Z Bogom! — Še nekaj! Nekaj časa sem imaš bivšega sošolca skoraj za soseda. Tu le doli župnikuje Ignacij Lomnik“.

„Kaj je že tukaj? Čital sem sicer, da pride, nisem pa vedel, da je tu. Še ta teden ga posetim. — Srečno!“

„Zdrav!“

Na povratku sem se zopet oglasil pri Lomniku, da mu sporočim, kakšnega soseda ima.

„O, to je dobro“, je hitel oveseljeni Lomnik. „Tudi jaz sem nekoliko kmet, kakor vidiš, prav lepo posestvo imam tukaj. Za kmetijstvo sem vnet in urediti si hočem gospodarstvo kar najumneje“.

Potem sva se dogovorila, da si bova dopisovala vsaj po malem, da se nama vzdrži obnovljeno prijateljstvo, in da se gotovo posetiva, če tega ali onega slučaj zanese v obližje drugega.

(Konec sledi.)

Poučni in zabavni del.

Vabilo k družbi sv. Mohorja.

Za Mohorjevo družbo sta zimski in jesenski čas najbolj imenitna, zakaj oba sta jej časa žetve. V zimskem času sprejema vnovič ude in njehove letne darove, v jeseni pa jim za to podaja novo duševno hrano; če gre vse po sreči, veseli se najpoprej družba družbenikov, pozneje pa družbeniki družbe. Naj bi nastoplo leto prineslo prav obilo medsebojnega veselja ob obeh teh znamenitih časih! — Zato se po svoji navadi obračamo zdaj do vseh Slovencev in Slovenk ter jih vabimo prisrčno, naj se zopet pridružijo naši vseslovenski družbi, da se nas zopet nabere na tisoče in tisoče.

To bode vsemu narodu v srečo in čast, ter ga bo tudi prijetno osvitljalo pred unanjim svetom. Po skupni molitvi se bomo udeleževali nebeških dobrot, iz družbenih knjig pa zajemali lepe nauke, kateri nas bodo izobraže-

Novemu državnemu zboru misli se predložiti nov obrtni zakon. Najbrž bode novi zakonski načrt osnovan popolnoma po manšesterskih načelih, kakor je bil tisti, katerega je prejšnji zbornici predložil minister Glanz. Naši poslanci morajo gledati, da bode novi zakon prepo-vedoval tako kupičenje podjetji v jedni roki in zlasti tega ne bode dovoljeval velikim denarnim družbam. Z novim obrtnim zakonom mora se premeniti ne le sedanji obrtni zakon, temveč tudi stavbinski zakon. Seveda bodo nekaterniki rekli, da to ne gre, da bi se dela tako delila. To seveda tisti, ki imajo sami že več obrtov v svojih rokah. Kaj pomaga ves dokaz sposobnosti, ako sme kaka denarna družba ali večji podjetnik vse začeti. S tem se uničuje samostojni mali obrtni stan in hitro se približujemo času, ko bodo sami berači in bogatinje.

Sedaj imamo državnozbornske volitve. Sklicujejo se volilni shodi, a opažamo, da se na njih jako malo o obrtništvu govori. Kandidatje govore na dolgo in široko o političnih vprašanjih premlevajo že stare fraze, a za obrtno vprašanje se pa niti ne zmenijo. Pa tudi volilci se navadno niti ne spomnijo, da bi poslanca vprašali, kako stališče zavzemlje v tem ali onem obrtnem vprašanju. Samo na Češkem je neka obrtna stranka, povsod drugod je politiku obrtno vprašanje nekaka stranska stvar. Tega so pa krivi obrtniki sami. Če se sami ne oglase za svoje koristi, se pač tudi njih poslanec zanje brigal ne bode. Zato opozarjamo vse obrtnike, da se že oglase sedaj pred volitvami in zahtevajo od poslancev konkretnih obljub.

Kmetijstvo.

„Naš gospod učitelj“.

(Spisal F. Š.)

(Konec.)

V.

Zopet sem v mestu pri svojem polku. Bivanje na deželi me je popolnoma popravilo, tako da sem se duševno in telesno čil vrnil v svojo službo. Toda nastopila je zima in z njo obilica prostega časa. Kaj naj počnem? Spomnil sem se izleta na planine in takratnega premišljevanja. Nakupil sem si prirodoznanskih knjig in sedaj čitam in čitam, in glej čudo, čeprav sem že precej v letih, zanima me to berivo izredno; čim bolj se vglabljam v tajnosti lepe prirode, tem bolj se mi vzbuja vedoželjnost. Če pojde tako naprej, se bom več naučil sedaj, kakor sem se svoje dni v šoli. —

Prešla je zima, prešlo poletje in jesen je zopet tu. Kadar skopni sneg, ima vojak več opravila na prostem in hitreje mu minova čas pri delu. Z menoj se je izvršila čudovita izprememba; popolnoma drugačen se mi kaže svet, odkar sem se natančneje seznanil z večnimi zakoni božje prirode. Stvari v prirodi se mi ne zde več

neznatne, marveč se mi zdi, da jim vidim v notranjost, da jim pregledam čudoviti ustroj, da vse skozi poznam tvarinsko presnovo v njih. Zdi se mi, da se mi je še le sedaj odprl svet. Kamen, rastlina, žival, kako brezpomembno se mi je to zdelo; kakšne krasote, kakšne umotvore pa sedaj vidim v njih! —

Ko sem ravnokar prišel domu, dobil sem na mizi pismo, katero mi je pisal župnik Lomnik. Pismo slove:

10. 10. . . .

Dragi prijatelj!

„Leto dnij je, odkar se nisva videla in si tudi pisala nisva. Meni je bilo to leto čas skrbij in naporega dela, urediti sem si hotel, kolikor je le mogoče storiti v enem letu, svoje gospodarstvo, pri čemer mi je s svetom in v dejanju pomagal prijatelj Zoran. Ne morem se prečuditi obširnemu njegovemu znanju in temu, kako vselej na mah pravo pogodi. Če naju Bog ohrani pri življenju, uredila bodeva moje gospodarstvo tako, kakor ga gotovo nihče nima v naši deželi.

V Zavlako grem večkrat; sedaj delajo tam vodovod. Vodo bodo napeljali v vse hiše, po posebni cevi pa v vse hleve, tako, da bo vsaka žival lahko pila, kadar bo žejna. Rad bi to napravo popisal natančneje, toda to bi i meni i tebi vzelo preveč časa. Bolj se o tem poučiš, kadar naju prideš obiskat, kar upam, da kmalu storiš. Na vsak način pa mi kmalu piši, kako je s Teboj. Bodi zdrav in ne pozabi

vernega prijatelja

Ignacija.

Tudi zoran Te pozdravlja!“ —

14 dnij za tem dobim dopisnico:

„Prijatelj!

Znana ti je usoda Zoranove neveste; umrla je nenadoma. Enaka usoda je bila sojena tudi njemu; Zorana ni več! — Pred 5 dnemi se je prehladil, včeraj je umrl in jutri ga pokopljemo. Zavlačani pač ne dobodo več takega učitelja!

Z Bogom!

Lomnik.

Dve leti sta prešli po Zorničevi smrti. Zopet sem dobil dopust za nekaj dnij in napotil sem se k Lomniku. Mož je v tem času mnogo storil; neutrudno je deloval v povzdigo kmetijstva in je skušal posnemati Zorniča. O Zavlačanih mi je pripovedoval, da so se zelo trudili, da bi zopet dobili učitelja, ki bi bil zavzet za kmetijstvo, da bi jim bil voditelj vsaj pri zborovanjih. Njih trud ni bil zaman; dobili so prav dobrega učitelja, čeprav se z Zorničem ne more primerjati. Ako bo nadaljeval tako, kakor je začel, brez dvoma postane izboren večšak. Zorniču so Zavlačani iz hvaležnosti postavili krasen nagrobni spomenik.